

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Talust taldrikule: kohalik ja piirkondlik mõõde“

(2021/C 37/04)

Raportöör: Guido MILANA (IT/PES), Olevano Romano (Rooma) vallavolikogu liige**POLIITILISED SOOVITUSED**

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. tunneb suurt heameelt strateegia „Talust taldrikule“ üle, mis koos ELi elurikkuse strateegiaga aastani 2030⁽¹⁾ on Euroopa rohelse kokkuleppe⁽²⁾ keskmes. See strateegia on oluline, et muuta Euroopa 2050. aastaks esimeseks kliimaneutraalseks maailmajaoks. Komitee rõhutab, et need kaks strateegiat tuleb täielikult ühendada, et piirata toidusüsteemide mõju kliimale, jätkusuutlikule keskkonnale ja elurikkusele, edendades mulla head seisundit, tolmeldajate kaitsmist, bioloogiliste vahendite kasutamist integreeritud taimekaitseks, samuti veevarude ja ökosüsteemide kaitsmist, tagades samal ajal toidu ohutuse ja tervislikkuse. Samuti peavad need aitama lahendada maapiirkondade rahvastikukao probleemi. Ühtlasi on komitee seisukohal, et ka toidusõltumatus on strateegilise tähtsusega ja hõlmab tootmisvõimsuse säilitamist, millega peavad kaasnema piisavad ELi eelarvevahendid;

2. rõhutab, et toiduga seotud eri poliitikavaldkonnad, nagu põllumajandus, loomakasvatuse, metsandus, kalandus ja merendus ning keskkonna-, energia- ja tervishoiu-, tarbija-, tootmis-, tööhõive-, maaelu arengu ja metsanduspoliitika, peavad mitmetasandilise valitsemise lähenemisviisi kaudu olema omavahel sidusad, et kooskõlastatud tegevus Euroopa tasandil aitaks strateegiat rakendada, et saavutada kõrged ühised reformieesmärgid. Kohalike ja piirkondlike kogukondade panust tuleb rohkem tunnustada ja see tuleb paremini poliitikasse integreerida. Väga oluline on siduda piirkondade kultuuriidentiteet uuesti ökosüsteemidega;

3. toonitab, et COVID-19 pandeemia on muutnud meid väga teadlikuks seostest, mis on meie tervise, ökosüsteemide, tarneahelate, tarbimisharjumuste ja maakera võimaluste piiride vahel. Praegune pandeemia on vaid üks näide: põua, üleujutuste, metsatulekahjude ja uute kahjurite esinemise sageduse suurenemine tuleb meile pidevalt meelde, et meie toidusüsteem on ohus ning peab muutuma jätkusuutlikumaks ja vastupidavamaks, suutma toimida igas olukorras ja tagama kodanikele piisava tervisliku ja asjakohase koguses toidu varu taskukohase hinnaga;

4. märgib, et kestlikku põllumajandust ei saa arendada, kui EL ka edaspidi impordib madala hinnaga põllumajandustootmeid, mis ei järgi ELi tootmisstandardeid ja konkureerivad ebaausalt Euroopa tootmisahelatega, ning ekspordib oma ülejääke Euroopa tootmiskuludest madalamate hindadega. Komitee kutsub üles kehtestama kiiremas korras uued mitmepoolsed eeskirjad, mis oleksid õiglasemad ja solidaarsemad, tagamaks et ei seata ohtu ELi põllumajandusettevõtete jätkusuutlikkust. Komitee loodab, et sellise uue käsitlusega tugevdatakse tootjate majandusperspektiivi ning sidemeid tootjate ja tarbijate vahel ning toetatakse traditsiooniliste tootmisüsteemide kõrval mitmekesiseid ja alternatiivseid või täiendavaid toidusüsteeme. Komitee juhib tähelepanu väärtuse võrdsemale ümberjaotamisele, mis tasustab tootjaid kvaliteetsete avalike hüvede ja ökosüsteemi teenuste pakkumise eest paremini;

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ COM(2019) 640 final.

5. kutsub Euroopa Komisjoni üles olemasolevaid (nt kestliku arengu eesmärkidega seotud) näitajaid järjekindlalt kasutama, et jälgida edusamme eesmärgis ühendada eri poliitikavaldkondades kestlik toidutootmine, ökosüsteemi teenused ning põllumajandustootjate ja töötajate õiglased majandusväljavaated. Uusi näitajaid tuleks kasutusele võtta vaid valdkondades, mida praegu piisavalt ei kajastata. Komitee loodab, et kõik toidusüsteemi osalejad osalevad aktiivselt strateegia rakendamise järelevalves ja hindamises;

6. loodab, et piirkondade ja linnade rolli oluliste osalejatena toidusüsteemi üleminekus tunnustatakse ja toetatakse. Oma muude ülesannete kõrval on Euroopa Regioonide Komiteel väga palju teadmisi Euroopa linnade ja piirkondade tavadest ning seega võib komitee olla oluliseks vahendajaks teabevahetuses ja vastastikusel õppimises valitsustasandite vahel. Tulevase ühise põllumajanduspoliitika rakendamise ja määratlemise taustal on hädavajalik, et Euroopa piirkonnad saaksid ka edaspidi toimida korraldusasutustena, et toetada strateegias „Talust taldrikule“ kehtestatud üleminekut võimalikult lähedasel tasandil ja tagada, et tulevased strateegilised kavad vastaksid kohalikele vajadustele. Sellega seoses oleks eriti oluline muuta strateegiliste kavade esimene samm piirkonnapõhiseks, nii et ökokavasid saaks hallata oluliste vahenditena, millega täiendada strateegia rakendamist vastavalt iga piirkonna konkreetsetele vajadustele;

Tootjate toetamine, lühikeste ja läbipaistvate tarneahelate edendamine

7. soovib hoolikalt jälgida suundumust, et maa koondub põllumajandustööstusse, maa hinna tõusu, maa hülgamist äärealadel ning sellest tulenevalt väikeste ja keskmise suurusega tootjate ja uute põllumajandustootjate põllumajandusmaa kaotust. Seetõttu soovib komitee muuta ühise põllumajanduspoliitika olemasolevaid vahendeid – näiteks põllumajandusettevõtte kohta antavate otsetoetuste võimalik piiramine –, eesmärgiga hõlbustada üksikute või ühinenud kohalike ning väikeste ja keskmise suurusega põllumajandustootjate ning uute agroökoloogiliste põllumajandustootjate juurdepääsu põllumajandusmaale, et vältida aktiivsete põllumajandustootjate arvu vähenemist. Komitee soovib säilitada ühises põllumajanduspoliitikas tasakaalu majanduslike ja keskkonnakaalutluste vahel. Lisaks ergutab ta kasutama taaskasutatavat vett kastmiseks veepuuduse all kannatavates piirkondades ja edendada agrometsandust;

8. tunneb heameelt komisjoni kava üle tugevdada mahepõllumajandust ja soovi üle tagada eelnevalt koostatud mõjuhindangule tuginedes, et 2030. aastaks eraldataks selle jaoks vähemalt 25 % ELi põllumajandusmaast, ning suurendada märkimisväärselt mahepõllumajanduslikku vesiviljelust. Lisaks kutsub komitee komisjoni üles hindama ka teisi keskkonnavalase kasuga põllumajandus- ja tootmissüsteeme. Komitee soovib sellega seoses kaaluda ja toetada kohaliku ja piirkondliku poliitika rolli keskkonnaressursside kaitsmisele suunatud mahepõllumajandusliku täppis- ja integreeritud tootmise alade säilitamisel ja suurendamisel selliste programmide abil nagu kohalik toidupoliitika (sealhulgas mahealad, ökopiirkonnad, mahepiirkonnad)⁽³⁾ ja koolitusprotsessid. Komitee loodab, et ühise põllumajanduspoliitika raames toimuv ümberkujundamine on kooskõlas mahepõllumajanduslike toodete tarbimise arenguga. Lisaks nõuab komitee meetmeid, millega toetada kogu mahepõllumajandussektori struktureerimist ja mitte ainult tootmise arendamist, et säilitada selle tootmis- ja töötlemisviisiga seotud lisaväärtus eri piirkondades, k.a stiimulid selliste veevarustusvõrkude rajamiseks, mille abil pakkuda mahetootjatele mahepõllumajandust käsitlevatele õigusaktidele vastavat vett;

9. kutsub üles rohkem keskenduma lühikestele tarneahelatele ja tunnustama Euroopa tootmissüsteemide mitmekesisust, sealhulgas alternatiivseid tootmissüsteeme, mille eesmärk on väärtustada kohalikke ja piirkondlikke tootmis-, töötlemis- ja turustamisviise, mis põhinevad toiteväärtuslikul kvaliteedil, loomade heaolul ja keskkonnal. Komitee kutsub üles looma Euroopa raamistikku, et edendada ja tugevdada uuenduslikel ja edukatel kohalikel tavadel põhinevaid lühikesi tarneahelaid. Komitee soovib, et toetataks kollektiivseid kohalikke projekte, mis hõlmavad töötajaid, kohalikke omavalitsusi, põllumajandus- ja metsandusettevõtjaid, edasimüüjaid ja kohalikke tarbijaid, et arendada kohalikku toiduainetega varustamist. Lisaks soovib komitee, et toetataks kohaliku ja piirkondliku tootmise ja töötlemise mitmekesistamist ning selliste uute sektorite (nt taimsed valgud, eelkõige kaunviljad ja kvaliteetsektorid, nagu marjad, pähklid jne) arendamist, milles püütakse edendada ka teise ja jäätmevoo teiseseid väärtusahelaid, et luua lisaväärtust toiduainete tarneahela eri etappides. Selleks tuleks uurida võimalust hakata sertifitseerima kestlikku tootmist, hõlmates sellega ka vee ja mulla majandamist. Sellega seoses märgib komitee, et selliseid kontseptsioone nagu „kohalik“ ja „piirkondlik“ tuleks vaadelda asjaomasest tootest lähtuvalt. Lähtepunktiks on toote väike ökoloogiline jalajälj, tarbetute transpordiühenduste vältimine ning tootjate ja tarbijate vaheliste suhete parandamine;

⁽³⁾ Näitena võib tuua BioRegio Bayern 2012, mille eesmärk on jõuda selleni, et 2030. aastaks on mahepõllumajanduslikku maad 30 % (allikas: komitee tellitud uuring „The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable“).

10. tunnistab, et toiduainete tootmine, töötlemine, jaemüük, pakendamine ja transport suurendavad õhu-, pinnase- ja veereostust ja kasvuhoonegaaside heidet ning avaldavad tugevat mõju elurikkusele, ning seepärast loodab, et ringmajanduse mudeli suunas liikudes väärtustatakse teiseseid vooge. Nagu Euroopa Komisjon, peab komitee hädavajalikuks järgmisi meetmeid:

- a) vähendada 2030. aastaks keemiliste pestitsiidide üldist kasutamist ja nendega seotud riski 50 % võrra ning ohtlikumate pestitsiidide⁽⁴⁾ kasutamist 50 % võrra, tagades, et põllumajandustootjatele pakutakse tõelisi, nende tootlikkust mitte piiravaid alternatiive nii pestitsiidide kui ka põllumajandustavade osas, eraldades sektori teadusuuringutele rohkem ressursse ja kiirendades turulepääsu;
- b) vähendada toitainete kadu vähemalt 50 %, tagades samal ajal, et mullaviljakus ei halvene;
- c) vähendada 2030. aastaks väetiste kasutamist vähemalt 20 %;
- d) vähendada 2030. aastaks põllumajandusloomadel ja vesiviljeluses kasutamiseks ette nähtud antimikroobikumide kogumüüki ELis 50 %;
- e) jätkuvalt vähendada põllumajandussektorist ja maa kasutamisest pärit kasvuhoonegaase, eelkõige dilämmastikoksiidi ja muu hulgas ka loomakasvatusektorist ja rabaalade põllumajanduslikust kasutusest pärit metaani, et aidata piisavalt kaasa Euroopa kliimaseaduse protsessile. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles avaldama võimalikult kiiresti 2030. aasta kliimaeesmärkide kava, millega suurendada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärki 1990. aasta tasemega võrreldes vähemalt 55 %-ni,⁽⁵⁾ rakendades sidusat kava, milles võetakse piisavad rahalised kohustused;
- f) laiendada Euroopas rohumaid ja suurendada proteiinsööda tootmist, vähendades Euroopa kliima- ja keskkonnastandarditest madalamale jääva imporditud sööda ja proteiini kogust;

11. kutsub komisjoni üles koostama oma edasise töö osana mõjuhindanguid kvantifitseeritud eesmärkide kavandamise kohta. On oluline tagada, et suure antibiootikumide, keemiliste taimekaitsevahendite ja toitainete tarbimisega riikidele saaks seada kõrgemaid eesmarke nende tarbimise vähendamiseks kui juba niigi vähese tarbimisega riikidele;

12. teeb ettepaneku koostada läbipaistvad ja lihtsalt tutvustatavad mõjuhindangud, et jälgida keskpika perioodi eesmärkide saavutamist ja pidada uusi läbirääkimisi vajalike kohanduste üle, konsulteerides liikmesriikide, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning põllumajandustööstuse osalejatega;

13. soovib võtta rangemaid meetmeid intensiivse tööstusliku loomakasvatuse tavade keskkonnamõju vastu. Komitee kutsub üles muutma strateegias kavandatud loomade heaolu ametlikult sertifitseeritud märgistuse ELi tasandil kohustuslikuks ning soovib kasutusele võtta selge ja kohustusliku loomakasvatuse meetodi märgise, mis hõlmaks kogu looma elutsüklit, et tootjaid saaks tunnustada tavade täiustamise eest ja tarbijatel oleks võimalik valida oma soovidele vastavaid tooteid. Ta soovib puuris pidamist järk-järgult ja kavandatult kogu Euroopa Liidus vähendada, muu hulgas selliste põllumajandusettevõtete loomkoormuse piiramise ja ekstensiivse vesiviljeluse toetamise abil. Komitee kutsub üles seadma põllumajandusettevõtete loomkoormuse piiramise ühise põllumajanduspoliitika toetuste saamise eeltingimuseks ning tugevdama ühise põllumajanduspoliitika nõuetele vastavust seoses loomade heaolu käsitlevate eeskirjadega;

14. nõuab, et uued ökokavad pakuksid võrdseid, kohustuslikke, tõhusaid ja üha suuremaid rahastamisvahendeid, et edendada kestlikke tavasid, mis muu hulgas parandavad oluliselt põllumajandustootjatel ja metsandusettevõtjatel CO₂ sidumist ning bioloogilist mitmekesisust. Komitee tuletab siiski meelde, et ühise põllumajanduspoliitika teise samba põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmed on osutunud ühise põllumajanduspoliitika keskkonnasäästlikumaks muutmise kaugelt tõhusamaiks meetmeks ning et see on seotud alt üles lähenemisviisiga, mida kasutatakse nende meetmete määratlemisel piirkondliku juhtimise puhul. Seepärast nõuab komitee, et kasutataks võimalust vahendeid ühise põllumajanduspoliitika esimesest sambast teise sambasse ümber paigutada ning et piirkondlikud ametiasutused osaleksid ökokavade määratlemisel nii Euroopa kui ka riiklikul tasandil, et tagada suurem järjepidevus ja vastastikune täiendus ökokavade ja põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmete vahel ning võtta rohkem arvesse piirkondade vajadusi. Lisaks

⁽⁴⁾ Need on taimekaitsevahendid, mis sisaldavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1107/2009 (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1) II lisa punktides 3.6.2–3.6.5 ja 3.8.2 sätestatud piirkriteeriumidele vastavaid toimeaineid või mis on nimetatud kõnealuse lisa punkti 4 kriteeriumide kohaselt asendamisele kuuluvateks aineteks.

⁽⁵⁾ Sama üleskutse on komitee esitanud arvamuses „Euroopa kliimaseadus: kliimanetraalsuse saavutamise raamistiku kehtestamine“, COR-2020/01361, raportöör: Juan Moreno Bonilla (EPP/ES) (ELT C 324, 1.10.2020, lk 58).

soovib komitee toetada väiksema keskkonnamõjuga ekstensiivseid loomakasvatustavasid. Keskkonnaalase, majandusliku ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse tasakaalu silmas pidades on vajalik, et põllumajandustootjatele saaks Euroopa ja riigi vahenditest hüvitada põllumajandustootmisega seotud lisakulud;

15. on seisukohal, et paralleelselt põllumajandussektori muutustega on vaja kiirendada üleminekut kestlikule kalatootmisele. Komitee soovib võtta meetmeid väikesemahulise kalapüügi tegelevate kalurite, nagu äärepoolseimates piirkondades säästval viisil väikesemahulise kalapüügi tegelevate kalurite kaitsmiseks ja toetamiseks ning intensiivse sumpkalakasvatuse, ebaseadusliku suuremahulise püügi ja ülepüügi vastu võitlemiseks, sh kehtestada asjakohasemad meetmed ühise kalanduspoliitika ja kaubanduslepingute läbivaatamisel;

16. kutsub üles koostama ettepanekud merealade ruumiliseks planeerimiseks ja looma piirkondade võrgustiku, kus igasugune kalapüük on piisavalt pikaks ajaks keelatud, et saavutada tõhusamalt eesmärk leida tasakaal kalavarude kasutamise ja mere võimekuse vahel neid taastoota. Komitee nõuab lisaks jõupingutuste suunamist kalanduse juhtimiskavade tõhusamale ettevalmistamisele kõige keskkonnatundlikumates piirkondades;

Toidukeskkond, rasvumise vastu võitlemine, vastutustundliku ja kriitilise tarbimise edendamine

17. kordab, kui olulised on tarbijavalikud ja toitumisharjumused kui toidusüsteemi muutuste peamised mõjutajad. Komitee toetab komisjoni kavatsust hõlbustada üleminekut tervislikule ja jätkusuutlikule toitumisele kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärgiga nr 12⁽⁶⁾. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles rakendama sidusat ja sihipärast meetmete paketti, et edendada tervislikuks tunnustatud Vahemeremaade toitumistavasid ning tervislikke toitumissüsteeme, mis hõlmavad rohkem taimseid komponente ning rasvade ja suhkrute vastutustundlikku ja asjakohases koguses tarbimist;

18. kutsub komisjoni üles määratlema asjakohasemad süsteemid toodete märgistamiseks toitumiselase teabega – süsteemid peaksid olema kooskõlastatud Euroopa tasandil ja põhinema uusimatel teadusuuringute andmetel. Komitee kutsub komisjoni üles kaaluma Euroopa toiteväärtusealase andmebaasi loomist ja rakendama Euroopa toitumiselase märgistamise programmi. Selleks et stimuleerida teadlikku tarbimist, peaks eesmärk olema anda läbipaistvat, põhjalikku ja selget teavet toiteväärtuse kohta, võttes arvesse toote päritolu, transpordi keskkonnamõju ja tootmisviise;

19. rõhutab lisaks, kui oluline on minna hariduse, stiimulite ja struktuurimeetmete kaudu teabe märgistamise meetmetest kaugemale, et saavutada kriitiline ja vastutustundlik tarbimine ning edendada vastutustundlikku ja tervislikku toidukeskkonda kõigi jaoks. Seetõttu soovib komitee korraldada kampaaniaid ja haridusprogramme tervisliku toitumise ning taime- ja kiudainerikka toitumise kohta. Samuti kutsub komitee üles võtma meetmeid, et heidutada põllumajanduslikku toiduainetööstust turustamast ja reklaamimast väga töödeldud ja ebatervislikke toiduaineid, mis sisaldavad palju suhkrut, soola ja küllastunud rasvhappeid;

20. väljendab suurt toetust meetmetele, millega tagatakse, et toidu hind kajastab tegelikke keskkonna- ja sotsiaalseid kulusid ning et esmatootjad saavad oma töö eest õiglast sissetulekut. Seepärast palub komitee komisjonil arutada liikmesriikidega meetmeid, et piirata töötajate ja jaekaubanduse ostujõudu ning tugevdada esmatootjate läbirääkimispositsiooni, pidades silmas teaduslikul tasandil tõendatud keskkonna- ja rahvatervise kulusid. Kui toodete õiglase hind nõuab tarbijatelt kõrgema hinna küsimist, peab komitee seda vastuvõetavaks;⁽⁷⁾

21. palub komisjonil muuta õigus toidule strateegia rakendamise üheks sambaks. Seepärast soovib komitee teha koostööd liikmesriikide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsustega lühiajaliste ja keskmise tähtajaga meetmete (nt majanduslik toetamine) ja pikaajaliste meetmete (struktuuriline sotsiaalpoliitika) valdkonnas, et edendada kõige vähem kaitstud rühmade juurdepääsu kestlikumale ja tervislikumale toidusüsteemile, aidates võidelda rasvumise ja alatoitluse vastu. Samuti nõuab komitee, et koostataks 2020. aasta järgne laste rasvumist ja alatoitlust käsitlev Euroopa tegevuskava. Komitee rõhutab, et tervisliku toidu taskukohasust tuleks toetada pigem otsese sotsiaalpoliitika ja meetmetega, tagades samal ajal põllumajandustootjatele ja töötajatele õiglased tootehinnad;

⁽⁶⁾ Kestliku arengu eesmärk nr 12 „Vastutustundlik tarbimine ja tootmine“.

⁽⁷⁾ Vt näiteks Willet, W., et al. (2019). „Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems“. The Lancet Commissions, 393 (1170), lk 447–492. Vt ka Howard, P., et al. „Global Meat: Social and Environmental Consequences of the Expanding Meat Industry“. MIT Press, 2019.

Jätkusuutlikud riigihanked, keskkonnahoidlikud toiduainete hanked, haridusprogrammid

22. nõuab, et suuremat rõhku pandaks keskkonnahoidlike riigihangete ja keskkonnahoidlike toiduainete hangete rollile tervisliku ja jätkusuutliku toitumise toetamisel ning piirkondlikul eripäral põhineva kohaliku ja piirkondliku põllumajanduse tugevdamisel ja edendamisel, tagades nii kohalikele ja piirkondlikele tootjatele oma turuosa; ⁽⁸⁾

23. peab vajalikuks paindlikumate kriteeriumide kehtestamist kohalike ja piirkondlike toodete hõlmamiseks riigihangetesse, eelkõige võttes koolisööklates kasutusele nn nullkilomeetri põhimõtte. Komitee pooldab lisaks tõhusa nõustamissüsteemi kasutuselevõtmist või lihtsustatud Euroopa juhendi koostamist, et anda riigiasutustele selgeid suuniseid selle kohta, kuidas kehtestada rohkem kestlikkuse kriteeriume;

24. toetab komisjoni selles, et julgustada liikmesriike ning kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi rakendama koolides põllumajandus-, toidu-, keskkonna- ja kliimaalaseid haridusprogramme. Komitee peab oluliseks soodustada kriitilise suhtumisega tarbimist ning harida nooremat põlvkonda ja kõige vähem kaitstud rühmi põllumajanduse, toidukultuuri ja keskkonnateadlikkuse osas;

Raiskamise vähendamine ja ennetamine, ringmajanduse edendamine

25. nõuab tungivalt, et komisjon esitaks jõulised õigusaktid ja siduvad eesmärgid toidujäätmete tekke vältimiseks ja vähendamiseks. Komitee ootab, et komisjon säilitab kindlalt siduva eesmärgi vähendada toidu raiskamist 2030. aastaks poole võrra, tuginedes tööle, mida on tehtud koostöös ELi toidukao ja toidujäätmete platvormiga, ning kutsub komisjoni üles pöörama äärepoolseimatele piirkondadele suurt tähelepanu ja pakkuma neile toetust, sest nende majanduse ringluse suurendamiseks on väga oluline parandada põllumajandusliku toidutööstuse ja kalandussektori jäätmete ja kõrvalsaaduste käitlemist, ringlussevõttu ja taaskasutust;

26. soovib käsitleda toiduahelat terviklikult, nähes ette meetmed, millega piiratakse toidu raiskamist tarneahela alguses (esmane tootmine), töötlemisel ning ka toidu transportimisel, turustamisel ning tarbimisel nii kodumajapidamistes kui ka neist väljaspool. Komitee soovib pakkuda kauplustele stiimuleid, et need tooteid tõhusamalt ladustaksid, ja võtta meetmeid kaupluste maksustamiseks üleliigsete varude ebatõhusa kasutamise korral. Komitee tunneb heameelt mõne liikmesriigi algatuse üle seoses üleliigsete varude kohustusliku annetamisega;

27. nõuab asjakohasemat teavet kõlblikkusaja kohta toiduainete märgistusel, et hinnata toodet nii tarbimise kuupäeva („parim enne“) kui ka söömiskõlbmatuse seisukohast. Samamoodi peab komitee oluliseks tarbijate teavitamise ja nende teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et soodustada õiget käitumist toidu raiskamise piiramise eesmärgil. Samuti soovib komitee järgida alt üles lähenemisviisi, mille eesmärk on parandada teadmisi ning tugevdada paljudes linnades ja piirkondades tekkivaid uuendusi ja häid tavasid;

28. toetab kavandatud meetmeid nulljätmetel, taaskasutusel ja ringmajandusel põhinevate tootmis- ja territoriaalarengumudelite leviku edendamiseks kogu ahela ulatuses, sealhulgas plasti valdkonnas. Komitee toonitab, et riigihanked on jõuline vahend, mille abil kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused saavad kehtestada standardeid ja suunata turgu kestlikumate toodete ja teenuste suunas. Ta soovib kasutada alt üles lähenemisviisi ning programme positiivsete ringlusmeetmete kasutuselevõtu toetamiseks, mis kaasaksid linnad, asulad, maakohad ja äärepoolseimad piirkonnad; ⁽⁹⁾

Rahvusvaheline kaubandus, solidaarsus ja kestlik areng kolmandates riikides

29. peab vajalikuks järgida kestlikele põllumajandusliku toidutööstuse süsteemidele üleminekul terviklikku käsitlust, kasutades selleks koostööd kolmandate riikidega ja rahvusvahelist kaubanduspoliitikat. Komitee rõhutab, et EL, kes on maailma suurim toiduainete importija ja eksportija, on suurendanud oma sõltuvust kolmandatest riikidest ning on praeguseks välja töötanud kaubanduspoliitika, mis on vastuolus ELi sotsiaalsete ja keskkonnaeesmärkidega. Komitee nõuab tungivalt, et komisjon otsiks selles vallas aktiivselt lahendusi, eriti mis puudutab rahvusvahelisi põllumajandustoodetega kauplemise eeskirju, hindade arengut ELi ja rahvusvahelistel turgudel ning nõudluse ja tootmise jätkusuutlikku tasakaalu liha- ja piimasektoris;

⁽⁸⁾ Sellega seoses tuleb komitee meelde ja kinnitab 2015. aasta juulis täiskogu 113. istungjärgul vastu võetud resolutsiooni „Jätkusuutlik toit“ (ELT C 313, 22.9.2015, lk 5) punkti 19, milles soovitatakse: „[...] teavitada säästva tootmise ja vastutustundliku tarbimise erinevaid sidusrühmi [...] võimalustest lisada jätkusuutlikkuse kriteeriumid oma pakkumismenetlustesse [...]“.

⁽⁹⁾ Üks näide on Maribori linn Sloveenias, kus linnade ja maapiirkondade koostoime avaldub orgaaniliste jäätmete väetisteks muutmise kaudu (allikas: komitee tellitud uuring „The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable“).

30. nõuab, et kaubanduslepingute hindamisel võetaks arvesse kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärki ja lepingud peavad tuginema kestliku arengu kontseptsioonile. Komitee nõuab, et tugevdataks metsa säästvat majandamist ning metsade raadamise, loomade heaolu ja inimõiguste rikkumiste vastast võitlust käsitlevaid peatükke;⁽¹⁰⁾

31. on seisukohal, et kaubanduspoliitika, mis ei taga Euroopa rangetest kestlikkuse ja toiduohutuse standarditest kinnipidamist välisturgudel, võib tõsiselt õõnestada siseturu ja ohustada meie põllumajandussektorit. Komitee peab Euroopa kaubanduslepinguid oluliseks, et tagada võrdsed tingimused siseturu ja välisturu vahel, kaitsta Euroopa põllumajandustootjate konkurentsivõimet ja tagada õiglane tasustamine. Komitee nõuab kolmandate riikidega läbirääkimiste pidamist tootmiseeskirjade range vastastikkuse üle, ühtlustades taimekaitse- ja keskkonnastandardeid ning määrates vajaduse korral kindlaks kohalikud esmatooted. Komitee soovib samuti tugevdada kontrolli Euroopa ühisturule sisenevate toodete üle. Komitee toetab süsinikdioksiidi piirimaksu kehtestamist, mis takistab ELi ettevõtetel viia tootmist riikidesse, kus keskkonnastandardid on leebemad;

Juhtimine, rakendamine, jälgimine

32. soovib orienteerida tulevane ühine põllumajanduspoliitika, ühine kalanduspoliitika, rakenduskavad ja riiklikud ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavad järjekindlalt eesmärkidele, mis on esitatud Euroopa rohelistes kokkuleppes, iseäranis strateegia „Talust taldrikule“ ja elurikkuse strateegia aastani 2030 raames. Seoses sellega kutsub komitee üles lisama ühise põllumajanduspoliitika määrusesse mõõdetavad kvantifitseeritud ühised Euroopa eesmärgid määruses ettenähtud riiklike strateegiliste kavade jaoks. Komitee soovib selgeid mõjunäitajaid eesmärkide seadmiseks ja tulemuste jälgimiseks. Komitee nõuab, et piirkondadel oleks keskne roll riiklike strateegiakavade juhtimisel, eeskätt teise samba puhul, ning loodab, et ühise põllumajanduspoliitika reformikavades ei kaotata kohalikku ja piirkondlikku mõtlemist;

33. peab kahetsusväärseks, et Euroopa Ülemkogu juulis väljendatud seisukohas on mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027 ühisele põllumajanduspoliitikale eraldatud osa võrreldes praeguse perioodiga vähenenud 6,4 %. Suured eesmärgid muuta Euroopa põllumajandustootmine keskkonnahoidlikuks peavad käima käsikäs ühise põllumajanduspoliitika ja eelkõige Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi mahuka eelarvega. Lisaks peab komitee kahetsusväärseks, et jõupingutusi muuta ühine põllumajanduspoliitika rohkem avalikule huvile keskenduvaks, jätkusuutlikumaks ja ressursse kaitsvamaks ei ole määruse ettepanekutes seni veel selgemalt kajastatud ning et pikkade üleminekuperioodide tõttu pääseb valitud lähenemisviis mõjule märkimisväärse viivitusega;

34. väljendab heameelt tahte üle kaasata strateegia rakendamisse ja jälgimisse kõik toidusüsteemi osalejad, unustamata kodanikuühiskonda ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esindajaid. Komitee peab vajalikuks, et strateegiaga võetakse kasutusele horisontaalsed ja mitmetasandilised valitsemissüsteemid, mis suudavad komisjoni asjaomaste peadirektoraaatide vahel luua valdkonnaülesuse. Komitee loodab, et eeskjuju võetakse niisugustest osalusmudeli vormidest nagu toidupoliitika nõukogud, mis on loodud paljudes kohalikes ja piirkondlikes omavalitsustes;

35. soovib komisjonil alustada nende kahe strateegia rakendamiseks ja jälgimiseks tihedat koostööd mitte ainult Euroopa Parlamendi, vaid ka Euroopa Regioonide Komitee ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega.

Brüssel, 10. detsember 2020.

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁰⁾ Sama nõudmise on komitee esitanud arvamuses „Ulatuslikumad ELi meetmed maailma metsade kaitseks ja taastamiseks“, COR-2019/04601, raportöör: Roby Biwer (PES/LU) (ELT C 324, 1.10.2020, lk 48).